

Financial Action Task Force ❖ Groupe d'action financière

**PULLARIN YUYULMASINA QARŞI
MALİYYƏ TƏDBİRLƏRİ ÜZRƏ İŞÇİ QRUPU**

QIRX TÖVSIYƏ

**20 iyun 2003–cü il
(22 oktyabr 2004–cü il tarixli dəyişikliklərlə)**

GİRİŞ

Pulların yuyulmasına qarşı həyata keçirilən preventiv tədbirlərin təkmilləşdirilməsi ilə yanaşı, bu əməlin törədilməsində tətbiq olunan üsul və vasitələr də dəyişiklikliyə məruz qalır. Maliyyə Tədbirləri üzrə İşçi Qrupu (FATF) ¹ tərəfindən cinayət yolu ilə əldə olunmuş gəlirlərə nəzarət edən şəxslərin və onların həqiqi sahiblərinin gizlədilməsi məqsədi ilə hüquqi şəxslərdən istifadənin artması, habelə cinayət yolu ilə əldə olunmuş gəlirlərin leqallaşdırılması (yuyulması) məqsədilə mütəxəssislərin məsləhət və yardımından istifadə hallarının çoxalması kimi daha mürəkkəb kombinasiyaların tətbiq olunması qeyd edilir.

Bu amillər, həmçinin beynəlxalq ictimaiyyətlə əməkdaşlıq etməyən dövlət və ərazilərə münasibətdə həyata keçirilən siyasət çərçivəsində FATF–ın əldə etdiyi təcrübə, o cümlədən bir sıra milli və beynəlxalq təşəbbüslər, FATF–ı Qırx Tövsiyəni təhlil və yenidən müzakirə etməyə təşviq etdi, nəticədə bu sahədə yeni müfəssəl kompleks tədbirlər işlənilib hazırlanmışdır. Hazırda, FATF bütün dövlət və yurisdiksiyaları pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə milli sistemlərinin yeni Qırx Tövsiyəyə uyğunlaşdırılması üçün müvafiq tədbirlərin qəbul olunmasına və bu tədbirləri səmərəli tətbiq etməyə dəvət edir.

FATF–ın Qırx Tövsiyəsinin yenidən müzakirəsi bu qurumun üzvləri və qeyri–üzvləri, müşahidəçilər, maliyyə sektoru və digər maraqlı tərəflər üçün açıq şəraitdə keçirdi. Müzakirələrin gedişində səslənən müxtəlif fikir və təkliflər sənədin son variantında nəzərə alınmışdır.

İlk dəfə FATF–ın Qırx Tövsiyəsi 1990–cı ildə maliyyə sistemlərinin narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əldə olunmuş gəlirlərin leqallaşdırılması ilə məşğul olan şəxslər tərəfindən istifadə olunmasına qarşı fəaliyyət üzrə təşəbbüs kimi hazırlanmışdır. Pulların yuyulmasının inkişaf etməkdə olan tipologiyalarının əks etdirilməsi üçün Tövsiyələrə ilk dəfə 1996–cı ildə yenidən baxılmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, yenidən baxılmış Qırx Tövsiyələr 130–dan çox ölkə ilə razılaşdırılıb və pulların yuyulmasının qarşısının alınması sahəsində beynəlxalq standartlar hesab edilir.

2001–ci ilin oktyabr ayında FATF terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi məsələlərinə də öz mandatına daxil etmiş və bununla əlaqədar Doqquz xüsusi Tövsiyə² hazırlamaqla ciddi addım atmış oldu. Bu Tövsiyələr terror aktlarının

¹ FATF pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə standartları müəyyən edən və tədbirləri hazırlayaraq tətbiq edən hökumətlərarası qurumdur. Üzvləri barəsində məlumatın əldə olunması üçün bax: http://www.fatf-gafi.org/Members_en.htm

² FATF–ın Qırx və Doqquz Xüsusi Tövsiyəsi Beynəlxalq Valyuta Fondu və Dünya Bankı tərəfindən pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə sahəsində beynəlxalq standartlar olaraq tanınmışdır.

və terror təşkilatlarının maliyyələşdirilməsinə qarşı yönəlmiş tədbirlər məcmusunu ehtiva edir və FATF–ın Qırx Təvsiyəsini tamamlayır.

Pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə sahəsində beynəlxalq standartlara münasibətdə əsas element qismində milli sistemlərin monitorinqi və qiymətləndirilməsi meyarları çıxış edir. Bütün dövlətlər tərəfindən FATF Təvsiyələrinin səmərəli tətbiqinin təmin edilməsi baxımından, FATF və FATF tipli regional qurumlar tərəfindən keçirilən qarşılıqlı qiymətləndirmələr, habelə Beynəlxalq Valyuta Fondu və Dünya Bankı tərəfindən təşkil edilən qiymətləndirmələr həyati əhəmiyyət kəsb edir.

QIRX TÖVSIYƏ

A. HÜQUQ SİSTEMLƏRİ

Pulların yuyulması cinayət əməlinin tətbiq dairəsi

Tövsiyə 1. Dövlətlər 1998-ci il dekabrın 19-da Vyana şəhərində imzalanmış BMT-nin «Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə haqqında» Konvensiyası və 2000-ci il dekabrın 12-də Palermo şəhərində imzalanmış BMT-nin «Transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığa qarşı» Konvensiyası əsasında pulların yuyulmasını cinayət əməli olaraq tanımalıdır.

Predikativ cinayətlərin ən geniş dairəsini əhatə etmək məqsədi ilə dövlətlər bütün ağır cinayətlərin törədilməsi yolu ilə əldə olunan gəlirlərin leqallaşdırılmasına görə cinayət məsuliyyəti tətbiq etməlidir. Predikativ cinayətlər bütün cinayətlərə və ya ağır cinayətlərə, yaxud predikativ cinayətə görə tətbiq olunan azadlıqdan məhrumetmə cəzasının müddətinə şamil edilən həddə (hədd yanaşması), eləcə də predikativ cinayətlərin siyahısına və ya bu yanaşmaların məcmusuna istinad olunmaqla müəyyən edilə bilər.

Hədd yanaşmasını tətbiq edən dövlətlər üçün predikativ cinayətlər ən azından milli qanunvericiliklə ağır cinayətlərə aid edilən bütün cinayətləri və ya törədilməsinə görə ən azı bir il müddətinə azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulan cinayətləri əhatə etməlidir. Hüquq sistemləri cinayətlərə görə minimal hədd müəyyən edən dövlətlər üçün isə predikativ cinayətlər dedikdə törədilməsinə görə ən azı altı ay azadlıqdan məhrumetmə cəzası nəzərdə tutulan bütün cinayətlər başa düşülməlidir.

Tətbiq edilən yanaşmadan asılı olmayaraq hər bir dövlət ən azından müəyyən olunmuş cinayət kateqoriyaları³ üzrə cinayətləri predikativ olaraq müəyyən etməlidir. Pulların yuyulması üzrə predikativ cinayətlər kateqoriyasına başqa dövlətin ərazisində törədilmiş və həmin dövlətdə cinayət kimi tanınan və öz ərazisində törədildiyində predikativ cinayət hesab oluna biləcək əməllər də daxil edilməlidir. Dövlətlər tərəfindən cinayətin öz ərazisində törədildiyində predikativ cinayət hesab oluna bilməsi şərti vahid şərt kimi qəbul oluna bilər.

Milli qanunvericiliyin əsas prinsipləri ilə nəzərdə tutulmuş hallarda dövlətlər tərəfindən müəyyən edilə bilər ki, predikativ cinayəti törətmiş şəxslər gəlirlərin leqallaşdırılması cinayətinin törədilməsinə görə məsuliyyətə cəlb olunmasınlar.

³ Bax: Lüğətdə “müəyyən olunmuş cinayət kateqoriyaları” anlayışı

Tövsiyə 2. Dövlətlər aşağıdakıları təmin etməlidir:

a) gəlirlərin leqallaşdırılması cinayətinin sübuta yetirilməsi üçün zəruri olan qəsd və dərkətmə meyarları, o cümlədən belə psixi vəziyyət barəsində rəyin obyektiv faktiki hallar üzrə müəyyənləşdirilməsini qadağan etməyən konsepsiya Vyana və Palermo Konvensiyaları ilə müəyyən edilmiş standartlara uyğun gəlsin;

b) hüquqi şəxslər cinayət məsuliyyətinə, bu mümkün olmadığı hallarda isə mülki və ya inzibati məsuliyyətə cəlb olunsunlar; belə növ məsuliyyətə cəlb olunması mümkün hesab olunan dövlətlərdə hüquqi şəxslərə münasibətdə paralel surətdə cinayət, mülki və ya inzibati araşdırmaların aparılması istisna edilməməlidir. Hüquqi şəxslər barəsində effektiv, proporsional və profilaktik sanksiyalar tətbiq olunmalıdır. Belə tədbirlər fiziki şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsini istisna etməməlidir.

Təminat tədbirləri və müsadirə

Tövsiyə 3. Dövlətlər vicdanlı üçüncü şəxslərin hüquqlarını pozmadan Vyana və Palermo Konvensiyalarında nəzərdə tutulmuş oxşar tədbirlərlə yanaşı leqallaşdırılan əmlakın, pulların yuyulmasından və ya predikativ cinayətlərin törədilməsindən əldə olunmuş gəlirlərin, qeyd olunan cinayətlərin törədilməsi üçün istifadə olunan və ya bunun üçün nəzərdə tutulmuş vasitələrin, yaxud müvafiq məbləğdə əmlakın müsadirəsinə öz səlahiyyətli orqanlarına imkan verən qanunvericilik tədbirlərini görməlidirlər.

Belə tədbirlər aşağıdakıları ehtiva etməlidir:

a) müsadirə edilməli olan əmlakın aşkar olunması, izlənməsi və qiymətləndirilməsi;

b) belə əmlak barəsində bütün əqdlərin, habelə başqa şəxsə və ya barəsində sərəncam verilməsinin qarşısının alınması üçün dondurulma və həbs kimi təminat tədbirlərindən istifadə olunması;

c) müsadirə edilməli olan əmlakın dövlət tərəfindən axtarışa elan edilməsinin qarşısını alan tədbirlərin ləğv edilməsi;

d) bütün müvafiq istintaq tədbirlərinin həyata keçirilməsi.

Dövlətlər tərəfindən, cinayət icraatı qaydasında təqsirkar şəxsi məhkum etmədən əmlak və vasitələrin müsadirə edilməsini qadağan etməyən və ya təqsirkar şəxsdən müsadirə edilməli olan əmlakın əldə olunmasının (mənbəyinin) qanuniliyini sübut etməyə tələb edən normaların qəbul olunması məsələsinə, daxili qanunvericiliyin müddəalarına uyğun olaraq baxıla bilər.

B. MALİYYƏ TƏŞKİLATLARI VƏ QEYRİ-MALİYYƏ MÜƏSSİSƏLƏRİ VƏ PEŞƏLƏRİ TƏRƏFİNDƏN PULLARIN YUYULMASININ VƏ TERRORÇULUĞUN MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİNİN QARŞISININ ALINMASI ÜÇÜN TƏTBİQ EDİLMƏLİ OLAN TƏDBİRLƏR

Tövsiyə 4. Dövlətlər tərəfindən təmin edilməlidir ki, maliyyə təsisatları sirri (bank sirri və ya qanunla qorunan digər sirr) haqqında qanunvericilik FATF Tövsiyələrinin həyata keçirilməsinə mane olmasın.

Müştərinin müvafiq yoxlanması və məlumatların saxlanması

Tövsiyə 5. *Maliyyə təsisatları tərəfindən anonim hesablar və ya aşkar surətdə uydurma adlara açılmış hesablar aparılmamalıdır.

Aşağıdakı hallarda maliyyə təsisatları tərəfindən müştərilərin müvafiq qaydada eyniləşdirilməsi, o cümlədən müştərilərin şəxsiyyətinin müəyyən edilməsi və yoxlanması üzrə tədbirlər görülməlidir:

- işgüzar münasibətlər yaradıldıqda;
- birdəfəlik əməliyyatlar aparıldıqda:
 - (I) müəyyən olunmuş həddə bərabər məbləğdən yuxarı olduqda;
 - (II) VII Xüsusi Tövsiyəyə dair Şərh Qeyddə əks olunmuş hallarda pul köçürmələri olduqda;
- pulların yuyulması və ya terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə dair şübhələr olduqda;
 - maliyyə təsisatında müştəri barəsində əvvəllər əldə olunmuş eyniləşdirmə məlumatlarının həqiqiliyi və ya uyğunluğu barəsində şübhələr mövcud olduqda.

Müştərinin eyniləşdirilməsi proseduru (bundan sonra – MEP) üzrə tətbiq edilməli olan tədbirlərə daxildir:

a) mötəbər, müstəqil mənbələrdən əldə edilmiş sənədlərdən, məlumatlardan və ya informasiyadan istifadə olunmaqla müştərinin eyniləşdirilməsi və müştərinin şəxsiyyətinin yoxlanması⁴;

b) benefisiarın eyniləşdirilməsi və benefisiarın şəxsiyyətinin yoxlanması üzrə ağlabatan tədbirlərin (hansılar ki, maliyyə təsisatına benefisiarın kim olmasının ona məlum olduğunu hesab etməyə imkan verəcək) həyata keçirilməsi. Hüquqi şəxslərə və ittifaqlara münasibətdə bu prosedura müştərinin mülkiyyət və nəzarət strukturunun müəyyən edilməsi üzrə maliyyə təsisatları tərəfindən ağlabatan tədbirlərin həyata keçirilməsini ehtiva etməlidir;

c) işgüzar münasibətlərin məqsədi və ehtimal olunan xarakteri barəsində məlumatın alınması;

d) bağlanmış əqdlərin maliyyə təsisatının müştəri, onun sahibkarlıq fəaliyyəti, habelə vəsaitlərinin mənbəyi də daxil olmaqla risk xarakteri barəsində məlumatlarına uyğun gəlməsinin təmin edilməsi məqsədilə daimi əsaslarla işgüzar münasibətlərin lazımı yoxlanması və belə işgüzar münasibətlər çərçivəsində həyata keçirilmiş əqdlərin müfəssəl təhlili.

Maliyyə təsisatları tərəfindən **(a)–(d) bəndlərinə** uyğun olaraq yuxarıda qeyd olunan MEP tədbirlərindən hər biri tətbiq edilməlidir, lakin riskin

⁴ Mötəbər, müstəqil mənbələrdən əldə edilmiş sənədlər, məlumatlar və ya informasiya gələcəkdə eyniləşdirmə məlumatları adlandırılacaq.

* Ulduzla işarələnmiş tövsiyə ona dair şərh qeydi ilə birlikdə nəzərə alınmalıdır.

qiymətləndirilməsi meyarı əsasında müştərinin, işgüzar münasibətlərin və ya əqdin növündən asılı olaraq belə tədbirlərin tətbiqinin müəyyən dərəcəsini müəyyən etmək olar. Tətbiq edilməli olan tədbirlər səlahiyyətli orqanlar tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun gəlməlidir. Yüksək risk kateqoriyalarına münasibətdə maliyyə təsisatları tərəfindən daha ətraflı MEP tədbirləri tətbiq edilməlidir. Müəyyən şərtlər daxilində və aşağı risk mövcud olduqda dövlətlər tərəfindən şərait yaradıla bilər ki, maliyyə təsisatları nisbətən sadələşdirilmiş MEP tədbirləri tətbiq etsinlər.

Maliyyə təsisatları işgüzar münasibətlər yaradılarkən, yaxud onların gedişində və ya bir dəfəlik əməliyyatdan əvvəl müştərinin və benefisiarın eyniləşdirilməsi üçün tədbirlər görməlidir. Dövlətlər maliyyə təsisatlarına müştərilərin yoxlanmasını işgüzar münasibətlərin qurulmasından sonra əqlabatan müddətlərdə başa çatdırmağı o halda icazə verə bilər ki, pulların yuyulması risklərinin səmərəli idarə olunması mövcud olsun və bu icazə, fasiləsiz sahibkarlıq fəaliyyətinin davam etdirilməsinin təmin olunması üçün zəruri olsun.

Maliyyə təsisatı yuxarıda sadalanan **(a)–(c) bəndlərinin** müddəalarını yerinə yetirə bilmədikdə, hesab açılmamalı, işgüzar münasibətlər yaradılmamalı və ya əməliyyat həyata keçirilməməlidir, yaxud işgüzar münasibətlərə xitam verilməlidir və həmin müştəri barəsində şübhəli əməliyyat haqqında məlumatın təqdim edilməsi məsələsinə baxılmalıdır.

Bu tələblər bütün yeni müştərilərə münasibətdə tətbiq olunmalıdır. Buna baxmayaraq, mövcud şəraitə və risk ehtimalına əsaslanaraq maliyyə təsisatları bu Tövsiyəni münasibət yaratdığı müştərilərinə də şamil etməli və belə münasibətlərin əqlabatan müddətlərdə yoxlanmasını həyata keçirməlidirlər.

Tövsiyə 6. *Maliyyə təsisatları tərəfindən siyasi əhəmiyyətli şəxslərə münasibətdə adi MEP tədbirləri ilə yanaşı, aşağıdakı tədbirlər də tətbiq olunmalıdır:

- a) müştərinin siyasi əhəmiyyətli şəxs olub–olmamasını müəyyən etmək məqsədilə müvafiq risklərin idarə olunması sisteminə malik olmaq;
- b) belə müştərilərlə işgüzar münasibətlərin qurulması üçün yuxarı rəhbərliyin razılığının alınması;
- c) maddi sərvət və vəsaitlərin mənbəyinin müəyyən edilməsi üçün əqlabatan tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- d) işgüzar münasibətlərin gücləndirilmiş daimi monitorinqinin həyata keçirilməsi.

Tövsiyə 7. Maliyyə təsisatları trans–sərhəd müxbir və digər oxşar münasibətlər üzrə adi MEP tədbirləri ilə yanaşı, aşağıdakı tədbirləri də tətbiq etməlidir:

- a) respondent təsisatın biznes fəaliyyətinin xarakteri haqqında tam məlumatın əldə edilməsi və ictimaiyyət üçün açıq olan məlumat mənbələrindən təsisatın nüfuzu və onun üzərində nəzarətin keyfiyyətinin müəyyən edilməsi üçün kifayət edən, o cümlədən onun barəsində pulların yuyulması və ya

terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar istintaqın aparılıb–aparılmaması, yaxud tənzimləyici tədbirin tətbiq olunub–olunmaması haqqında məlumatın toplanması;

b) respondent təsisat tərəfindən pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı fəaliyyət üzrə həyata keçirilən nəzarət tədbirlərinin qiymətləndirilməsi;

c) yeni müxbir münasibətlərin qurulmasına qədər yuxarı rəhbərlikdən icazənin alınması;

d) hər bir təsisatın müvafiq vəzifələrinin sənəd şəklində rəsmiləşdirilməsi;

e) «tranzit hesablara» münasibətdə respondent bank tərəfindən şəxsiyyətin müəyyən edilməsi və müxbirin hesablarına birbaşa çıxışı olan müştərilərin mütəmadi qaydada müvafiq yoxlanmasına; müxbir bankın sorğusu əsasında müştərinin zəruri eyniləşdirmə məlumatlarını təqdim etmək imkanının olmasına dair qənaətbəxş təsdiqinin alınması.

Tövsiyə 8. Maliyyə təsisatları anonimliyə şərait yarada bilən yeni və ya hazırlanan texnologiyalardan irəli gələn pulların yuyulması üzrə hər növ təhlükələrə xüsusi diqqət yetirməli və zəruri olduqda onların pulların yuyulması sxemlərində istifadə olunmasının qarşısını almaq üçün tədbirlər görməlidirlər. Maliyyə təsisatları xüsusilə, tərəflərin birbaşa əlaqədə olmadıqları işgüzar münasibət, yaxud əməliyyatlarla bağlı olan hər növ spesifik risklərə qarşı təsir göstərməsi üçün fəaliyyət göstərən proqram və proseduralara malik olmalıdırlar.

Tövsiyə 9. *Dövlətlər tərəfindən maliyyə təsisatlarına aşağıdakı şərtlərə riayət olunmaqla MEP–in **(a)–(c) bəndlərinin** icrası zamanı, yaxud təsisatın təqdimatı zamanı vasitəçilərə və ya digər üçüncü şəxslərə istinad edilməsinə icazə verilə bilər və belə olduqda müştərinin eyniləşdirilməsi və şəxsiyyətinin yoxlanması üzrə tam məsuliyyət üçüncü şəxsə istinad edən maliyyə təsisatının üzərinə düşür.

Aşağıdakı meyarlara riayət edilməsi təmin olunmalıdır:

a) üçüncü şəxsə istinad edən maliyyə təsisatı dərhal MEP prosesinin **(a)–(c) bəndləri** barədə zəruri məlumat əldə etməlidir. Maliyyə təsisatı MEP–ə aid edilən eyniləşdirmə məlumatlarının surətlərinin və digər müvafiq sənədlərin üçüncü şəxs tərəfindən sorğu olunduğu halda gecikdirilmədən təqdim olunacağı barədə əmin olması üçün zəruri tədbirlər görməlidir;

b) maliyyə təsisatı üçüncü şəxsin müvafiq qaydada idarə edilməsi və nəzarət olunmasından, habelə 5–ci və 10–cu Tövsiyələr üzrə MEP tələblərinə uyğun gəlməsi üçün mexanizmlərə malik olmasından əmin olmalıdır.

Hər bir dövlət FATF Tövsiyələrini icra etməyən və ya kifayət qədər icra etməyən ölkələr üzrə məlumatı nəzərə almaqla bu şərtlərə cavab verən üçüncü şəxslərin hansı dövlətlərdə olmasını özü müəyyən etməlidir.

Tövsiyə 10. *Məlumatların təqdim olunması üzrə səlahiyyətli orqanların sorğularının operativ şəkildə cavablandırılması üçün, daxili və beynəlxalq əməliyyatlar haqqında müvafiq sənədlər azı beş il müddətində maliyyə təsisatlarında saxlanılmalıdır.

MEP–in həyata keçirilməsi nəticəsində əldə edilmiş eyniləşdirmə məlumatları (məsələn, pasport, şəxsiyyət vəsiqəsi, sürücülük vəsiqəsi və ya digər oxşar rəsmi eyniləşdirmə sənədlərinin surətləri və ya qeydiyyat göstəriciləri), hesablar və işgüzar yazışma üzrə dosyələr işgüzar münasibətlərin bitməsindən sonra ən azı beş il müddətində maliyyə təsisatlarında saxlanılmalıdır.

Eyniləşdirmə məlumatları və əməliyyatlar haqqında qeydlər müvafiq əsaslar olduqda səlahiyyətli dövlət orqanlarının sərəncamına verilməlidir.

Tövsiyə 11. *Maliyyə təsisatları bütün mürəkkəb, iri həcmli qeyri–adi əməliyyatlara, eləcə də açıq–aşkar iqtisadi və ya qanuni məqsədi olmayan bütün anlaşılmaz əməliyyat sxemlərinə xüsusi diqqət yetirməlidirlər. Maliyyə təsisatları tərəfindən mümkün olduğu hallarda belə əməliyyatların əsas və məqsədləri öyrənməli, əldə olunmuş nəticələr yazılı surətdə qeydə alınmalı, səlahiyyətli orqanlara və auditorlara yardım göstərilməlidir.

Tövsiyə 12. *5–ci, 6–cı və 8–11–ci Tövsiyələrdə əks olunmuş MEP və məlumatların saxlanması haqqında tələblər aşağıdakı hallarda müəyyən qeyri–maliyyə təsisatlarına və peşələrinə də şamil olunur:

a) kazinolar – müştəri müəyyən olunmuş həddə bərabər və ya ondan artıq məbləğdə maliyyə əməliyyatı həyata keçirdikdə;

b) daşınmaz əmlak üzrə agentlər – öz müştəriləri üçün daşınmaz əmlakın alqı–satqısı üzrə əməliyyatların aparılmasında iştirak etdikdə;

c) qiymətli metallar üzrə dilerlər və qiymətli daşlar üzrə dilerlər – müştəri ilə müəyyən olunmuş həddə bərabər və ya ondan artıq məbləğdə nağd pulla maliyyə əməliyyatında iştirak etdikdə;

d) vəkillər, notariuslar, digər müstəqil hüquqi xidmət göstərən şəxslər və mühasiblər – aşağıda sadalanan fəaliyyət növlərinə münasibətdə öz müştəriləri üçün əməliyyatlar hazırladıqda və həyata keçirdikdə:

- daşınmaz əmlakın alqı–satqısı;
- müştərinin pul vəsaitləri, qiymətli kağızları və digər əmlakının idarə olunması;
- bank hesabları, əmanət hesabları və ya qiymətli kağızlar üzrə hesabların idarə olunması;
- şirkətlərin təsis edilməsi, fəaliyyət göstərməsi və ya idarə olunması üçün payların ödənilməsinin təşkili;
- hüquqi şəxslərin və ya ittifaqların təsis edilməsi, fəaliyyət göstərməsi və ya idarə olunması, eləcə də müəssisələrin alqı–satqısı;

e) trast (hüquqi xidmət göstərən hüquqi şəxs), yaxud şirkətlərin təsis edilməsi üzrə xidmətlər göstərən təşkilatlar – Lüğətdə verilmiş anlayışda qeyd

olunan fəaliyyət üzrə müştəri üçün maliyyə əməliyyatları hazırladıqda və ya həyata keçirdikdə.

Şübhəli əməliyyatlar barədə məlumatlar və tələblərə əməl olunması

Tövsiyə 13. *Bilavasitə qanun və ya qərarla müəyyən olunmalıdır ki, vəsaitlərin terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə və ya cinayətkar fəaliyyətdən əldə edilmiş gəlirlərlə bağlı olmasını ehtimal etdiyi, yaxud ehtimal etmək üçün ağlabatan əsaslara malik olduğu hallarda, maliyyə təsisatı öz şübhələri haqqında maliyyə kəşfiyyat bölməsinə (MKB) məlumat verməlidir.

Tövsiyə 14. *Maliyyə təsisatları, onların direktorları, vəzifəli şəxsləri və əməkdaşları:

a) onların hətta əvvəlki cinayətkar fəaliyyətin dəqiq olaraq nədən ibarət olması barədə xəbərdar olmamağına baxmayaraq və qanunsuz fəaliyyətin real olaraq həyata keçirilib–keçirilməməsindən asılı olmayaraq MKB–yə öz şübhələri barədə vicdanla məlumat verərlərsə, müqavilə, yaxud hər hansı qanunvericilik, normativ və ya inzibati aktla müəyyən edilən məlumatların açıqlanması üzrə hər növ məhdudiyyətin pozulmasına görə cinayət və mülki məsuliyyətdən hüquqi müdafiə ilə təmin olunmalıdırlar;

b) şübhəli əqd haqqında və ya onunla bağlı olan məlumatların MKB–yə göndərilməsi faktının açıqlanması qanunla qadağan olunmalıdır.

Tövsiyə 15. *Maliyyə təsisatları pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı proqramlar işləyib hazırlamalıdırlar. Bu proqramlar aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

a) vəzifəli şəxslərin uyğunluğunun təmin olunması üzrə müvafiq tədbirlər və əməkdaşların işə götürülməsi zamanı yüksək standartları təmin edən adekvat seçim prosedurları da daxil olmaqla daxili siyasətin, prosedurların və nəzarət formalarının işlənilib hazırlanması;

b) əməkdaşların təlimi üzrə daimi proqramlar;

c) sistemin yoxlanması üçün auditor strukturu.

Tövsiyə 16. *13–15-ci və 21–ci Tövsiyələrdə nəzərdə tutulmuş tələblər aşağıdakı hallarda bütün müəyyən qeyri–maliyyə təsisatlarına və peşələrinə tətbiq olunur:

a) vəkillərin, notariusların, digər müstəqil hüquqi xidmət göstərən şəxslərin və mühasiblərin üzərinə öhdəlik qoyulmalıdır ki, 12 (d) Tövsiyədə nəzərdə tutulan fəaliyyətlə bağlı maliyyə əməliyyatlarında müştərinin adından və ya tapşırığı ilə iştirak etdikdə, şübhəli əməliyyatlar haqqında məlumat versinlər. Dövlətlərə təkidlə tövsiyə olunur ki, bu müddəalar mühasiblərin digər, o cümlədən audit fəaliyyətinə şamil olunsun;

b) qiymətli metallar və qiymətli daşlar üzrə dilerlərin üzərinə öhdəlik qoyulmalıdır ki, müştəri ilə müəyyən olunmuş həddə bərabər və ya ondan artıq

olan məbləğdə nağd pulla hər hansı bir maliyyə əməliyyatında iştirak etdikdə, şübhəli əməliyyatlar haqqında məlumat versinlər;

c) trastların (hüquqi xidmət göstərən hüquqi şəxs), yaxud şirkətlərin təsis edilməsi üzrə xidmətlər göstərən təşkilatların üzərinə öhdəlik qoyulmalıdır ki, 12 (e) Tövsiyədə nəzərdə tutulan fəaliyyətlə bağlı maliyyə əməliyyatlarında müştərinin adından və ya tapşırığı ilə iştirak etdikdə, şübhəli əməliyyatlar haqqında məlumat versinlər.

Vəkillər, notariuslar, digər müstəqil hüquqi xidmət göstərən şəxslər və müstəqil hüquqşünaslar kimi fəaliyyət göstərən mühasiblər müvafiq məlumatları peşə sirri və ya peşəkar hüquqi imtiyazlar üzrə öhdəliklərlə bağlı olduqları hallarda əldə etdikdə, öz şübhələri haqqında məlumat verməyə borclu deyillər.

Pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinin qarşısının alınması üzrə digər tədbirlər

Tövsiyə 17. Hazırkı Tövsiyələrin tətbiq dairəsinə daxil olan və pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinin qarşısının alınması üzrə tələbləri yerinə yetirməyən hüquqi və ya fiziki şəxslərə münasibətdə tədbirlərin görülməsi üçün effektiv, proporsional, preventiv və cinayət, mülki və ya inzibati xarakterli sanksiyaların mövcud olması dövlətlər tərəfindən təmin edilməlidir.

Tövsiyə 18. Dövlətlər yalançı bankların təşkilinə və fəaliyyətinin davam etdirilməsinə yol verməməlidir. Maliyyə təsisatları yalançı banklarla müxbir əlaqələrə daxil olmamalı və ya davam etdirməməlidirlər. Bundan əlavə, maliyyə təsisatları yalançı banklar tərəfindən öz hesablarından istifadə etməyə imkan verən kontragentləri – xarici maliyyə təsisatları ilə əlaqələrin qurulmasından çəkinməlidir.

Tövsiyə 19. *Dövlətlər məlumatların müvafiq istifadəsini təmin edən tədbirlərə ciddi əməl olunması şərti ilə, bankların, eləcə də digər maliyyə təsisatları və vasitəçilərinin müəyyən olunmuş həddə bərabər və ya ondan artıq olan məbləğdə nağd pulla aparılan bütün daxili və beynəlxalq əməliyyatlar barədə məlumat verməli olduqları, pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi işləri üzrə səlahiyyətli orqanların çıxışı olduğu elektron məlumat bazası vasitəsilə milli mərkəzi orqana ötürülməsi sisteminin yaradılmasının məqsədəuyğunluğu və faydalılığı məsələsini nəzərdən keçirməlidir.

Tövsiyə 20. Müəyyən qeyri–maliyyə təsisatları və peşələrlə yanaşı, FATF Tövsiyələrinin pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə münasibətdə digər riskyönlü təsisat və peşələrə tətbiqinin mümkünlüyü məsələsi dövlətlər tərəfindən nəzərdən keçirilməlidir.

Dövlətlər, pulların yuyulması baxımından daha az zəif olan pul vəsaitlərinin idarə olunması üzrə müasir və təhlükəsiz texnologiyaların inkişafını dəstəkləməlidir.

FATF Təvsiyələrinə uyğun gəlməyən və ya kifayət qədər uyğun gəlməyən ölkələrə münasibətdə tədbirlər

Təvsiyə 21. Maliyyə təsisatları FATF Təvsiyələrini icra etməyən və ya kifayət qədər icra etməyən ölkələrdən olan şəxslər, o cümlədən şirkətlər və maliyyə təsisatları ilə olan işgüzar münasibətlərə və əməliyyatlara xüsusi diqqət yetirməlidir. Belə əməliyyatların açıq-aşkar iqtisadi və ya qanuni məqsədi olmadığı bütün hallarda mümkün olduğu qədər həmin əməliyyatların əsası və təyinatının öyrənilməsi, aşkar olunmuş məlumatların yazılı surətdə qeydə alınması və səlahiyyətli orqanlara yardım göstərilməsi məqsədilə onlara çıxışın olması tələb olunur. Həmin dövlət FATF Təvsiyələrini icra etməməyə və ya kifayət qədər icra etməməyə davam etdikdə dövlətlərin müvafiq əks-tədbirlər tətbiq etmək imkanı olmalıdır.

Təvsiyə 22. Maliyyə təsisatları, yuxarıda qeyd edilən maliyyə təsisatlarına münasibətdə tətbiq olunan prinsiplərin xaricdə, xüsusən də FATF Təvsiyələrini icra etməyən və ya kifayət qədər icra etməyən ölkələrdə yerləşən filiallara və əhəmiyyətli iştirak payına malik olan törəmə müəssisələrə də yerli normativ-hüquqi bazanın imkan verdiyi həddə tətbiq edilməsini təmin etməlidir. Qüvvədə olan yerli qanunlar və normativ aktlar onların tətbiqini mümkünsüz etdikdə, maliyyə təsisatları baş ofisinin yerləşdiyi ölkənin səlahiyyətli orqanlarına FATF Təvsiyələrini tətbiq etmək iqtidarında olmadıqları barədə məlumat verməlidirlər.

Tənzimləmə və nəzarət

Təvsiyə 23. *Maliyyə təsisatlarının adekvat tənzimləmə və nəzarət prosesləri ilə əhatə olunması və maliyyə təsisatlarının FATF Təvsiyələrini səmərəli tətbiq etmələri dövlətlər tərəfindən təmin edilməlidir. Cinayətkarların və ya onlarla birgə cinayətin törədilməsində iştirak edən şəxslərin maliyyə təsisatında əhəmiyyətli, yaxud nəzarət paketinə malik olmaması, yaxud benefisiar kimi çıxış etməməsi, habelə idarəedici vəzifə tuta bilməməsi məqsədilə səlahiyyətli orqanlar tərəfindən zəruri hüquqi və ya tənzimləyici tədbirlər həyata keçirilməlidir.

Əsas prinsiplərin (*Core Principles*) maliyyə təsisatlarına tətbiq edildiyi hallarda, prudensial məqsədlər, o cümlədən pulların yuyulması üçün əhəmiyyətli olan tənzimləmə və nəzarət tədbirləri analoji olaraq pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə məqsədləri üçün tətbiq edilməlidir.

Digər maliyyə təsisatları lisenziyalaşdırılmalı, qeydiyyatda alınmalı və müvafiq qaydada tənzimlənməlidir. Bu sektorda pulların yuyulması və ya terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi riski nəzərə alınmaqla, onların fəaliyyəti üzərində pulların yuyulmasının qarşısının alınması məqsədilə nəzarət, yaxud müşahidə həyata keçirilməlidir. Ən azından, pulların, yaxud qiymətliyərin köçürülməsi və ya valyuta mübadiləsi üzrə xidmətlər göstərən müəssisələr lisenziyalaşdırılmalı və ya qeydiyyatdan keçməli, habelə pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə milli tələblərə riayət olunmasının monitorinqi və təmin edilməsinin səmərəli sistemlərinə cəlb edilməlidirlər.

Tövsiyə 24. Müəyyən qeyri–maliyyə təsisatları və peşələrə münasibətdə aşağıdakı tənzimləyici və nəzarət tədbirləri tətbiq olunmalıdır:

a) pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə səmərəli tədbirlərin tətbiqinin təmin edilməsi üçün kazinolara münasibətdə hərtərəfli tənzimləyici və nəzarət rejimi tətbiq olunmalıdır. Ən azından:

- kazinolar lisenziyalaşdırılmalıdır;
- cinayətkarların və ya onlarla birgə cinayətin törədilməsində iştirak edən şəxslərin kazinolarda əhəmiyyətli, yaxud nəzarət paketinə malik olmaması, yaxud benefisiar kimi çıxış etməməsi, habelə idarəedici vəzifə tuta və ya operator ola bilməməsi məqsədilə səlahiyyətli orqanlar tərəfindən zəruri hüquqi və ya tənzimləyici tədbirlər həyata keçirilməlidir;
- pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə tələblərə riayət olunması məqsədilə səlahiyyətli orqanlar tərəfindən kazinolar üzərində səmərəli nəzarətin həyata keçirilməsi təmin edilməlidir.

b) müəyyən qeyri–maliyyə təsisatları və peşələrin digər kateqoriyalarının pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə milli tələblərə riayət olunmasının monitorinqi və təmin edilməsinin səmərəli sistemlərinə cəlb edilməsi dövlətlər tərəfindən təmin olunmalıdır. Bu riskin qiymətləndirilməsi əsasında həyata keçirilməlidir. Bu, dövlət orqanı və ya müəyyən özünüidarəetmə təşkilatı tərəfindən belə təşkilatın öz üzvlərinin pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə vəzifələrini yerinə yetirməsini təmin edə bilməsi şərti ilə həyata keçirilə bilər.

Tövsiyə 25. *Səlahiyyətli orqanlar pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə milli tədbirlərin, o cümlədən şübhəli əqdlər haqqında məlumatların aşkar edilməsi və göndərilməsinin həyata keçirilməsi ilə bağlı maliyyə və müəyyən qeyri–maliyyə təsisatları və peşələrinə yardım göstərilməsi üçün təlimatlar hazırlamalı və qarşılıqlı əlaqəni təmin etməlidirlər.

C. PULLARIN YUYULMASINA VƏ TERRORÇULUĞUN MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİNƏ QARŞI MÜBARİZƏ SİSTEMLƏRİ ÜÇÜN ZƏRURİ OLAN İNSTİTUSİONAL VƏ DİGƏR TƏDBİRLƏR

Səlahiyyətli orqanlar, onların səlahiyyətləri və resursları

Tövsiyə 26. *Şübhəli əməliyyatlar haqqında məlumatların, o cümlədən potensial olaraq gəlirlərin yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə bağlı olan digər məlumatların toplanması (və icazə verildikdə sorğu olunması), təhlili və ötürülməsi üçün dövlətlər tərəfindən milli mərkəz kimi xidmət edən MKB yaradılmalıdır. Öz funksiyalarının, o cümlədən şübhəli əməliyyatlar haqqında məlumatların təhlilinin müvafiq qaydada həyata keçirilməsi üçün MKB zəruri olan maliyyə, inzibati və hüquq–mühafizə məlumatlarına daimi əsaslarla birbaşa və ya dolaylı çıxışa malik olmalıdır.

Tövsiyə 27. *Müəyyən hüquq–mühafizə orqanlarının pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi üzrə istintaqın aparılmasına görə səlahiyyəti dövlətlər tərəfindən müəyyən edilməlidir. Müəyyən çərçivələr daxilində, nəzarətli göndəriş, cinayətkar qruplara və ya kriminogen obyektlərə daxil edilmə və digər zəruri olan xüsusi istintaq metodlarının işlənilməsi və pulların yuyulması ilə bağlı cinayət işlərinin istintaqında tətbiq edilməsinə dövlətlər tərəfindən yol verilir. Dövlətlər həmçinin gəlirlərin axtarılması üzrə daimi və ya müvəqqəti qruplardan istifadə edilməsi, eləcə də başqa dövlətlərin müvafiq səlahiyyətli orqanları ilə birgə istintaqın aparılması kimi digər səmərəli üsullardan istifadə edilməsinə təşviq olunur.

Tövsiyə 28. Pulların yuyulması və müvafiq predikativ cinayətlərin istintaqının aparılması zamanı səlahiyyətli orqanlar bu cür araşdırmalar və cinayət təqibində istifadə olunması məqsədilə sənədlər və məlumatlar əldə etmək imkanına malik olmalıdırlar. Bu səlahiyyətlərə daxildir: maliyyə təsisatlarının və digər şəxslərin sərəncamında olan məlumatların sorğu edilməsi, şəxslərin və yerlərin axtarışı, eləcə də sübutların götürülməsi və alınması.

Tövsiyə 29. Nəzarət orqanları maliyyə təsisatları tərəfindən pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə tələblərə riayət olunmasının monitorinqi və təmin edilməsi üçün kifayət qədər səlahiyyətlərə, o cümlədən yoxlamalar (təftişlər) aparmaq hüququna malik olmalıdırlar. Onlar maliyyə təsisatlarından həmin tələblərə riayət olunmasının monitorinqi üçün zəruri olan hər növ məlumatların təqdim olunmasını tələb etmək və belə tələbləri yerinə yetirməməyə görə müvafiq adekvat inzibati sanksiyalar tətbiq etmək səlahiyyətinə malik olmalıdırlar.

Tövsiyə 30. Terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə və gəlirlərin yuyulmasına qarşı mübarizədə iştirak edən səlahiyyətli orqanlar adekvat maliyyə, insan və texniki resurslarla dövlətlər tərəfindən təmin edilməlidir. Dövlətlər bu orqanların personalının (işçi heyətinin) korrupsiyaya məruz qalmamalarını təmin edən işlək prosedurlara malik olmalıdır.

Tövsiyə 31. Dövlətlər MKB, hüquq–mühafizə və nəzarət orqanlarının əməkdaşlıq etməsinə şərait yaradan, habelə zəruri olduqda, pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə sahəsində siyasətin və fəaliyyətin işlənilib hazırlanması və ya həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olaraq ölkə daxilində fəaliyyətin əlaqələndirilməsinə imkan verən işlək səmərəli mexanizmə malik olmalarını təmin etməlidirlər.

Tövsiyə 32. Dövlətlər, öz səlahiyyətli orqanlarının pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə sistemlərinin səmərəliliyi və qənaətbəxşliliyi üzrə məsələlərə dair hərtərəfli statistikanın aparılması yolu ilə bu sistemlərin səmərəliliyini təhlil etmək imkanına malik olmalarını təmin etməlidir. Bura pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi işləri üzrə qəbul edilmiş və göndərilmiş şübhəli əməliyyatlar barədə məlumatlar, istintaq, cinayət təqibləri və hökmləri, dondurulmuş, götürülmüş və müsadirə olunmuş əmlak, o cümlədən qarşılıqlı hüquqi yardım və ya əməkdaşlıq üzrə digər beynəlxalq sorğular haqqında statistika daxildir.

Hüquqi şəxslərin və təsisatların şəffaflığı

Tövsiyə 33. Hüquqi şəxslərin pulların yuyulması ilə məşğul olan şəxslər tərəfindən qanunsuz olaraq istifadə olunmasının qarşısını almaq məqsədilə dövlətlər tədbirlər görür. Dövlətlər səlahiyyətli orqanların daimi əsaslarla operativ surətdə əldə edə biləcəkləri, yaxud çıxış əldə edə biləcəkləri hüquqi şəxslər üzərində benefisiar mülkiyyət və nəzarət haqqında adekvat, dəqiq və təxirəsalınmaz məlumatın mövcudluğunu təmin etməlidir. Xüsusən də, adsız səhmlər buraxa bilən hüquqi şəxslərə malik olan dövlətlər onların pulların yuyulmasında istifadə olunmamasının təmin edilməsi üçün zəruri tədbirlər görməli və bu tədbirlərin adekvatlığının nümayiş etdirilməsi imkanına malik olmalıdır. Dövlətlər 5–ci Tövsiyədə nəzərdə tutulmuş tələbləri icra edən maliyyə təsisatları üçün benefisiar mülkiyyət və nəzarət haqqında məlumata çıxışın asanlaşdırılması üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsinin məqsədemüvafiqliyini nəzərdən keçirə bilirlər.

Tövsiyə 34. Hüquqi təsisatların pulların yuyulması ilə məşğul olan şəxslər tərəfindən qanunsuz olaraq istifadə olunmasının qarşısını almaq məqsədilə dövlətlər tədbirlər görür. Dövlətlər məxsusi olaraq səlahiyyətli orqanların daimi əsaslarla operativ surətdə əldə edə biləcəkləri, yaxud çıxış əldə

edə biləcəkləri etibar edənlər, etibar edən mülkiyyətçilər və benefisiarlar haqqında məlumatlar da daxil olmaqla, trastlar haqqında kifayət qədər, dəqiq və təxirəsalınmaz məlumatların mövcudluğunu təmin etməlidir. Dövlətlər 5–ci Tövsiyədə nəzərdə tutulmuş tələbləri icra edən maliyyə təsisatları üçün benefisiar mülkiyyət və nəzarət haqqında məlumata çıxışın asanlaşdırılması üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsinin məqsədə müvafiqliyini nəzərdən keçirməlidir.

D. BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIQ

Tövsiyə 35. Dövlətlər Vyana Konvensiyası, Palermo Konvensiyası və BMT–nin Terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında 1999–cu il tarixli Beynəlxalq Konvensiyasına tərəfdar çıxmaq və tam surətdə icra etmək məqsədilə təxirəsalınmaz tədbirlər görməlidirlər. Dövlətlərə, həmçinin, Avropa Şurasının Cinayət yolu ilə əldə olunmuş gəlirlərin yuyulması, aşkarlanması, götürülməsi və müsadirəsi haqqında 1990–cı il tarixli Konvensiyasını və Amerika dövlətlərinin terrorçuluğa qarşı mübarizə haqqında 2002–ci il tarixli Konvensiyasını ratifikasiya və implementasiya etmək tövsiyə olunur.

Qarşılıqlı hüquqi yardım və ekstradisiya

Tövsiyə 36. Dövlətlər pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi işləri üzrə istintaqın aparılması, cinayət təqibi və aidiyyəti prosedurlarla əlaqədar olaraq təxirəsalınmadan, konstruktiv və səmərəli surətdə mümkün qədər geniş qarşılıqlı hüquqi yardım göstərməlidir. Dövlətlər, o cümlədən:

- a) qarşılıqlı hüquqi yardım göstərilməsi ilə bağlı qadağalar və ya əsaslandırılmamış məhdudlaşdırıcı şərtlər müəyyən etməməlidir;
- b) qarşılıqlı hüquqi yardım haqqında sorğuların aydın və səmərəli icra prosedurlarının mövcudluğunu təmin etməlidir;
- c) cinayət əməlinin vergi məsələləri ilə bağlı olduğunu yeganə əsas kimi gətirərək qarşılıqlı hüquqi yardım haqqında sorğunun icrasından imtina etməməlidir;
- d) qanunlarda maliyyə sirlərinin və ya məxfiliyin qorunmasını tələb edən müddələrin mövcudluğunu əsas kimi gətirərək qarşılıqlı hüquqi yardım haqqında sorğunun icrasından imtina etməməlidir;

28–ci Tövsiyəyə uyğun olaraq, dövlətlər öz səlahiyyətli orqanlarının tələb olunan səlahiyyətlərinin, həmçinin hüquqi yardım haqqında sorğuların cavablandırılması zamanı, eləcə də daxili qanunvericiliyə zidd olmadıqda xarici məhkəmə və hüquq–mühafizə orqanlarının ölkə daxilindəki tərəfdaşlarına

göndərdikləri birbaşa sorğuların cavablandırılması zamanı istifadə edilə bilməsini təmin etməlidir.

Yurisdiksiya münaqişəsinə yol verilməməsi məqsədilə, birdən artıq dövlətdə məhkəmə araşdırmasının predmeti olan işlər üzrə ədalət mühakiməsi maraqları baxımından təqsirləndirilən şəxslərin məhkəmə qaydasında təqibi üçün ən uyğun gələn ərazi üzrə məhkəmə aidiyyətinin müəyyən edilməsi mexanizmlərinin işlənilib hazırlanmasına və tətbiqinə diqqət yetirilməlidir.

Tövsiyə 37. Əməlin hər iki dövlət ərazisində cinayət sayılıb–sayılmamasından asılı olmayaraq dövlətlər mümkün olduğu qədər qarşılıqlı hüquqi yardım göstərməlidir.

Qarşılıqlı hüquqi yardım və ya ekstradisiya üçün əməlin hər iki dövlət ərazisində cinayət kimi tanınması tələb olunduğu hallarda, hər iki tərəfin bu əməli hüquq pozuntusu üzrə eyni kateqoriya ilə təsnifləşdirməsindən, yaxud eyni hüquqi terminlə adlandırmasından asılı olmayaraq, bu tələb təmin olunmuş hesab edilməlidir, bir şərtlə ki, hər iki tərəf cinayətin əsasını təşkil edən əməli cinayət kimi tanıсын.

Tövsiyə 38. *Pulların yuyulmasından əldə olunmuş gəlirlərin, əmlakın və ya predikativ cinayətlərin, bu cinayət əməllərinin törədilməsində istifadə olunan və ya istifadə üçün nəzərdə tutulan vasitələrin, yaxud müəyyən məbləğdə əmlakın aşkar olunması, dondurulması, üzərinə həbs qoyulması və müsadirəsinə dair xarici dövlətlər tərəfindən edilmiş sorğulara cavab olaraq operativ tədbirlərin görülməsi üçün səlahiyyətlər mövcud olmalıdır. Bundan əlavə, müsadirə olunmuş gəlirlərin və ya əmlakın bölüşdürülməsini də ehtiva edən götürülmə və müsadirə prosedurlarının əlaqələndirilməsi üçün mexanizmlər mövcud olmalıdır.

Tövsiyə 39. Dövlətlər pulların yuyulmasını ekstradisiyanın əsasını təşkil edən cinayət əməli kimi tanımalıdır. Hər bir dövlət öz vətəndaşlarının verilməsini təmin etməli; dövlət, vətəndaşlıq prinsipi əsasında bunu etmədikdə isə ekstradisiya haqqında sorğu göndərmiş dövlətin tələbi əsasında sorğuda qeyd olunan cinayət təqibi məqsədləri üçün cinayət işini təxirə salmadan özünün səlahiyyətli orqanına təqdim etməlidir. Həmin orqanlar öz daxili qanunvericiliyi əsasında hər hansı digər ağır cinayət üzrə olduğu kimi qərar qəbul etməli və istintaq aparmalıdır. Təqibin səmərəli olmasının təmin edilməsi məqsədilə əlaqəli olan dövlətlər, xüsusən də prosedur və sübut etmə aspektləri üzrə bir–biri ilə əməkdaşlıq etməlidir.

Hüquq sistemini nəzərə alaraq, dövlətlər ekstradisiya haqqında sorğuların birbaşa olaraq aidiyyəti nazirliklər arasında göndərilməsinə icazə verməklə, təslim etməni yalnız order, yaxud məhkəmə qərarı əsasında həyata keçirməklə, və/və ya ekstradisiya ilə bağlı olan bütün formallıqlara riayət edilməsini tələb etmək hüququndan imtina etməyə razı olan şəxslər barəsində sadələşdirilmiş prosedurlar tətbiq etməklə təslim etmə qaydasının sadələşdirilməsini müəyyən edə bilər.

Əməkdaşlığın digər formaları

Tövsiyə 40. *Dövlətlər öz səlahiyyətli orqanları tərəfindən onların xarici tərəfdaşlarına mümkün qədər geniş beynəlxalq yardım göstərilməsini təmin etməlidir. Tərəfdaşlar arasında həm öz təşəbbüsləri, həm də sorğular əsasında pulların yuyulması cinayətləri, habelə müvafiq predikativ cinayətlər üzrə çevik və konstruktiv məlumat mübadiləsinin sadələşdirilməsinin dəqiq və səmərəli mexanizmləri olmalıdır. Məlumat mübadiləsi əsaslandırılmamış məhdudlaşdırıcı şərtlər olmadan həyata keçirilməlidir. Xüsusən də:

a) sorğunun həmçinin vergi məsələləri ilə bağlı olmasını yeganə əsas kimi gətirərək səlahiyyətli orqanlar yardım göstərilməsindən imtina etməməlidir;

b) dövlətlər yardım göstərilməsindən imtinanın səbəbi kimi, maliyyə təsisatlarından sirin və ya məxfiliyin qorunmasını tələb edən qanunlara istinad etməməlidir;

c) səlahiyyətli orqanlar xarici tərəfdaşları adından təhqiqat və mümkün olduğu halda istintaq aparmaq imkanına malik olmalıdır.

Əgər xarici səlahiyyətli orqan tərəfindən sorğu edilmiş məlumatın əldə olunması onun tərəfdaşının səlahiyyətləri xaricində olarsa, dövlətlərə həmçinin birbaşa tərəfdaş olmayan qurumlarla çevik və konstruktiv məlumat mübadiləsinə icazə vermələri tövsiyə olunur. Xarici dövlətin bilavasitə tərəfdaş olmayan səlahiyyətli orqanları ilə əməkdaşlıq birbaşa və ya dolayı yolla həyata keçirilə bilər. Hansı tədbirlərin həyata keçirilməsi dəqiq müəyyən olunmadıqda, səlahiyyətli orqan tərəfindən ilk növbədə öz xarici tərəfdaşlarına müraciət olunmalıdır.

Səlahiyyətli orqanlar arasında mübadiləsi həyata keçirilən məlumatın yalnız icazənin verildiyi qaydada, məxfilik və məlumatların qorunmasına dair öhdəliklərə uyğun surətdə istifadə olunmasının təmin edilməsi üçün dövlətlər tərəfindən nəzarət və zəmanətlər müəyyən etməlidir.

LÜĞƏT

Hazırkı Tövsiyələrdə aşağıdakı ixtisar və istinadlardan istifadə olunur:

«**Benefisiar**» dedikdə, pul vəsaitləri və ya digər əmlakla əlaqədar əməliyyatlardan son nəticədə iqtisadi və ya hər hansı digər fayda əldə edən fiziki və hüquqi şəxs, habelə xeyrinə əqdlərin həyata keçirildiyi hüquqi şəxsin əsl sahibi və ya müştəriyə nəzarəti həyata keçirən fiziki şəxs başa düşülür. Bu anlayışa həmçinin son nəticədə hüquqi şəxsə, yaxud təsisata real nəzarəti həyata keçirən şəxslər də daxildir.

«**Əsas prinsiplər**» dedikdə, Bazel Komitəsinin Səmərəli Bank Nəzarəti üzrə Əsas Prinsipləri, Qiymətli Kağızlar Bazarları üzrə Komissiyaların Beynəlxalq Təşkilatının Qiymətli Kağızların Tənzimlənməsinin Məqsəd və Prinsipləri, habelə Beynəlxalq Sığorta Nəzarəti Təşkilatı tərəfindən hazırlanmış Sığorta Nəzarəti Prinsipləri başa düşülür.

«**Müəyyən edilmiş cinayət kateqoriyaları**»:

№	FATF–ın siyahısı		Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri və ya fəsiləri
	İngilis dilində	Azərbaycan dilində	
1.	Participation in an organised criminal group and racketeering	Mütəşəkkil cinayətkar qruplarda iştirak və reket	Maddə 34 – cinayətin bir qrup şəxs, qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs, mütəşəkkil dəstə və ya cinayətkar birlik (cinayətkar təşkilat) tərəfindən törədilməsi, Maddə 217 – banditizm, Maddə 218 – cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma
2.	Terrorism, including terrorist financing	Terrorçuluq, Terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi	Maddə 214 – terrorçuluq, Maddə 214-1 – terrorçuluğu maliyyələşdirmə
3.	Trafficking in human beings and migrant smuggling	İnsan alveri və qanunsuz miqrasiya	Maddə 114 – insan alveri, Maddə 144-2 – məcburi əmək, Maddə 318 – Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədini qanunsuz olaraq keçmə

4.	Sexual exploitation, including sexual exploitation of children	Cinsi istismar, o cümlədən uşaqların cinsi istismarı	XX fəsil, Maddə 171 – yetkinlik yaşına çatmayanları fahişəliyə və ya əxlaqsız əməllərə cəlb etmə, Maddə 243 – fahişəliyə cəlb etmə, Maddə 244 – əxlaqsızlıq yuvaları saxlama
5.	Illicit trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances	Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi	XXVI fəsil
6.	Illicit arms trafficking	Qanunsuz silah dövriyyəsi	Maddə 228 – qanunsuz olaraq odlu silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gəzdirmə, Maddə 229 – qanunsuz olaraq silah hazırlama
7.	Illicit trafficking in stolen and other goods	Oğurlanmış və digər əmlakın qanunsuz dövriyyəsi	XXIII fəsil, Maddə 31 – iştirakçılıq, Maddə 32 – iştirakçılığın növləri, Maddə 33 – cinayətin iştirakçılarının məsuliyyəti, Maddə 34 – cinayətin bir qrup şəxs, qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs, mütəşəkkil dəstə və ya cinayətkar birlik (cinayətkar təşkilat) tərəfindən törədilməsi, Maddə 194 – bilə-bilə cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakı alma və ya satma
8.	Corruption and bribery	Korrupsiya və rüşvətخورluq	XXXIII fəsil
9.	Fraud	Dələduzluq	Maddə 178 – dələduzluq
10.	Counterfeiting currency	Pul nişanlarının saxtalaşdırılması	Maddə 204 – saxta pul və ya qiymətli kağızlar hazırlama, əldə etmə və ya satma

11.	Counterfeiting and piracy of products	Məhsul saxtakarlığı	Maddə 197 – əmtəə nişanlarından qanunsuz istifadə etmə, Maddə 192 – yalançı sahibkarlıq, Maddə 205 – saxta kredit və ya hesab kartlarını və ya başqa ödəniş sənədlərini hazırlama, əldə etmə və ya satma
12.	Environmental crime	Ekoloji cinayətlər	XXVIII fəsil
13.	Murder, grievous bodily injury	Adam öldürmə, ağır bədən xəsarətinin yetirilməsi	Maddələr 120 – 133
14.	Kidnapping, illegal restraint and hostage-taking	Adam oğurluğu, qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə və adamları girov götürmə	Maddə 110 – insanları zorakılıqla yoxa çıxarma, Maddə 144 – adam oğurluğu, Maddə 145 – qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə, Maddə 146 – qanunsuz olaraq psixiatriya xəstəxanasına yerləşdirmə, Maddə 215 – adamları girov götürmə
15.	Robbery or theft	Soyğunçuluq və ya oğurluq	Maddə 177 – C:\Users\fuad.aliyev\AppData\Local\Microsoft\Windows\Temporary Internet Files\Content.Outlook\Toghru\Qanunlar\CariQanunlar\Mecelleler\AZ\4075oğurluq , Maddə 180 – sC:\Users\fuad.aliyev\AppData\Local\Microsoft\Windows\Temporary Internet Files\Content.Outlook\Toghru\Qanunlar\CariQanunlar\Mecelleler\AZ\4075oyğunçuluq , Maddə 183 – C:\Users\fuad.aliyev\AppData\Local\Microsoft\Windows\Temporary Internet Files\Content.Outlook\Toghru\Qanunlar\CariQanunlar\Mec

			elleler\AZ\4075 xüsusi dəyəri olan əşyaları talama
16.	Smuggling	Qaçaqmalçılıq	Maddə 206 – qaçaqmalçılıq
17.	Extortion	Hədə–qorxu ilə tələb etmə	Maddə 181 – quldurluq, Maddə 182 – hədə–qorxu ilə tələb etmə
18.	Forgery	Saxtakarlıq	Maddə 161 – seçki (referendumda iştirak) sənədlərini saxtalaşdırma, bilə-bilə səsləri düzgün hesablamama, yaxud səsvermənin gizliliyini pozma, Maddə 210 – müflisləşmə zamanı qanunsuz hərəkətlər, Maddə 313 – vəzifə saxtakarlığı, Maddə 320 – rəsmi sənədləri, dövlət təltiflərini, möhürləri, ştampları, blankları saxtalaşdırma, hazırlama, satma və ya saxta sənədlərdən istifadə etmə
19.	Piracy	Əmtəə nişanlarından qanunsuz istifadə etmə	Maddə 192 – qanunsuz sahibkarlıq, Maddə 197 – əmtəə nişanlarından qanunsuz istifadə etmə, Maddə 205 – saxta kredit və ya hesab kartlarını və ya başqa ödəniş sənədlərini hazırlama, əldə etmə və ya satma
20.	Insider trading and market manipulation	Vəzifə səlahiyyətlərinin icrası ilə əlaqədar məlum olan maliyyə xarakterli məlumatlardan sui-istifadə	Maddə 202 – kommertiya və ya bank sirri olan məlumatları qanunsuz yolla əldə etmə, Maddə 308 – vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə, Maddə 309 – vəzifə səlahiyyətlərini aşma, Maddə 310 – vəzifəli şəxsin səlahiyyətlərini mənimsəmə

Yuxarıda sadalanan kateqoriyalarda predikativ cinayətlər kimi müəyyən olunan cinayətlərin əhatə dairəsi barəsində qərar qəbul edərkən, hər bir dövlət bu cinayətləri və onları ağır cinayətlər kateqoriyasına aid edən hər hansı xüsusi elementin müəyyən edilməsində öz daxili qanunvericiliyinin müddəalarına əsaslanır.

«Müəyyən qeyri–maliyyə xarakterli müəssisələr və peşələr»:

- a) kazinolar (o cümlədən internet–kazinolar);
- b) daşınmaz əmlakla əməliyyatlar üzrə agentlər;
- c) qiymətli metallar üzrə dilerlər;
- d) qiymətli daşlar üzrə dilerlər;

e) vəkillər, notariuslar, digər müstəqil hüquqşünas mütəxəssislər və mühasiblər dedikdə, həm təkbaşına, həm də tərəfdaş qismində fəaliyyət göstərən və ya peşəkar firmalara mütəxəssis kimi işə götürülən şəxslər başa düşülür. Bu anlayış, müəssisələrdə başqa sahələr üzrə quluq edən «daxili» mütəxəssislərə və pulların yuyulması üzrə tədbirlərin şamil oluna bildiyi dövlət müəssisələrində çalışan mütəxəssislərə aid deyil;

f) trast və şirkətlərin yaradılması üzrə xidmətlər göstərən şəxslər – hazırkı Tövsiyələrin digər bölmələrinə daxil olmayan və sahibkarlıq fəaliyyəti çərçivəsində üçüncü şəxslərə aşağıda sadalanan xidmətlərdən birini göstərən bütün şəxsləri və ya müəssisələri əhatə edir:

- hüquqi şəxslərin yaradılması üzrə agent qismində fəaliyyət göstərilməsi;
- şirkətin direktoru və ya katibi, ortaqlığın tərəfdaşı qismində fəaliyyət göstərilməsi (yaxud bu istiqamətdə fəaliyyət göstərməsi məqsədilə digər hüquqi şəxslərin təşkil edilməsi) və ya başqa hüquqi şəxslərə münasibətdə analogi mövqenin tutulması;
- qeydiyyatla alınmış ofisin, hüquqi ünvanın və ya yerin, şirkət, ortaqlıq, yaxud hər hansı digər hüquqi şəxs və ya təsisat üçün müxbir və ya inzibati ünvanın təşkil olunması;
- etibarnamə əsasında fəaliyyət göstərən fondun idarəedicisi kimi fəaliyyət göstərilməsi (yaxud bu istiqamətdə fəaliyyət göstərməsi məqsədilə digər şəxslərin təşkil edilməsi);
- başqa şəxs üçün nominal səhmdar kimi fəaliyyət göstərilməsi (yaxud bu istiqamətdə fəaliyyət göstərməsi məqsədilə digər şəxslərin təşkil edilməsi).

«Müəyyən olunmuş hədd» dedikdə, Şərh Qeydlərində əks olunmuş məbləğ başa düşülür.

«Maliyyə təsisatları» dedikdə, müştərinin adından və ya onun tapşırığı əsasında sahibkarlıq fəaliyyəti qismində aşağıda sadalanan fəaliyyət növlərindən və ya əməliyyatlardan birini və ya bir neçəsini həyata keçirən hər hansı şəxs və ya təsisat başa düşülür:

1. qaytarılması şərti ilə əhalidən əmanətlərin və ya digər vəsaitlərin qəbul edilməsi⁵;
2. kreditlərin verilməsi⁶;
3. maliyyə lizinqi⁷;
4. pulların və ya qiymətlilərin köçürülməsi⁸;
5. ödəniş vasitələrinin buraxılışı və idarə edilməsi (məsələn, kredit və debit kartları, çeklər, yol çekləri, pul tapşırıqları və bank köçürmə vekselləri, elektron pullar);
6. maliyyə zəmanətləri və öhdəlikləri;
7. aşağıda qeyd olunanlarla əməliyyatlar:
 - (a) pul bazarı alətləri ilə (çeklər, veksellər, depozit sertifikatları, törəmə qiymətli kağızlar və s.);
 - (b) xarici valyuta ilə;
 - (c) mübadilə kursu, faiz dərəcələri və indeksləri ilə əlaqədar olan vasitələrlə;
 - (d) köçürülmüş qiymətli kağızlarla;
 - (e) əmtəə fyuçersləri ilə.
8. qiymətli kağızların emissiyasında iştirak və bu emissiyalara aid olan maliyyə xidmətlərinin göstərilməsi;
9. fərdi və kollektiv investisiya portfellerinin idarə olunması;
10. digər şəxslərin adından nağd pul vəsaitlərinin və ya likvid qiymətli kağızların saxlanması və ya inzibati baxımdan müşayiəti;
11. digər şəxslərin adından aktivlərin və ya pul vəsaitlərinin investisiyası, inzibati baxımdan müşayiəti və ya idarə olunması;
12. həyat sığortası şəhadətnamələri və investisiyalarla bağlı olan digər sığorta şəhadətnamələrinin abunəsi və yerləşdirilməsi⁹;
13. pul və valyuta mübadiləsi.

Hər hansı bir fiziki və ya hüquqi şəxs tərəfindən maliyyə fəaliyyəti epizodik olaraq və ya çox məhdud miqyasda (kəmiyyət və mütləq meyarları nəzərə alınmaqla) həyata keçirilirsə və pulların yuyulması üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi riski aşağı olduqda, dövlət tərəfindən qərar qəbul edilə bilər ki, pulların yuyulmasına qarşı fəaliyyət üzrə tədbirlərin tam və ya qismən tətbiqində labüdlük mövcud deyil.

Ciddi surətdə məhdudlaşdırılmış və zəruri hallarda, habelə pulların yuyulması ehtimalının sübut edilmiş aşağı riskinə əsaslanaraq dövlət tərəfindən

⁵ O cümlədən özəl bank xidmətləri də daxil olmaqla

⁶ Digərləri də daxil olmaqla istehlak kreditləri, ipoteka kreditləri, repress hüququ olan və ya olmayan faktoring, habelə kommersiya əqdlərinin maliyyələşdirilməsi, həmçinin repress hüququ olmayan veksellərin uçotu.

⁷ İstehlak məhsullarına aid olan maliyyə lizinqləri istisna olmaqla.

⁸ Həm formal, həm də qeyri-formal sektorlar üzrə maliyyə fəaliyyəti də daxil olmaqla. VI sayılı Xüsusi Tövsiyəyə dair Şərh Qeydinə bax. Pul vəsaitlərinin köçürülməsi üçün məlumat və digər sistemlərin təqdim olunması ilə məşğul olan hər bir fiziki və hüquqi şəxsə şamil olunmur. VI sayılı Xüsusi Tövsiyəyə dair Şərh Qeydinə bax.

⁹ Həm sığorta müəssisələrinə, həm də sığorta vasitəçilərinə (agentlər, brokerlər) şamil olunur.

qərar qəbul edilə bilər ki, maliyyə fəaliyyətinin yuxarıda sadalanan bəzi növlərinə münasibətdə Qırx Təvsiyələr bütövlükdə tətbiq edilməsin.

«**MKB**» – Maliyyə Kəşfiyyat Bölməsi.

«**Hüquqi təsisatlar**» dedikdə, trust və digər analoji hüquqi təsisatlar nəzərdə tutulur.

«**Hüquqi şəxslər**» ifadəsi maliyyə təsisatları ilə daimi müştəri münasibətləri yarada bilən və ya digər üsulla əmlaka sahiblik edən korporasiyalar, fondlar, anşaltılar, cəmiyyət və ya assosiasiyalara, yaxud hər hansı digər analoji strukturlara şamil olunur.

«**Tranzit hesablar**» dedikdə, üçüncü tərəflərin bilavasitə öz adlarından sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün istifadə etdikləri müxbir hesablar başa düşülür.

«**Siyasi Əhəmiyyətli Şəxslər**» (SƏŞ) dedikdə, xarici dövlətdə dövlət funksiyalarını həyata keçirmiş və ya həyata keçirən şəxslər: dövlət və ya hökumət başçıları, nüfuzlu siyasətçilər, ali hökumət, məhkəmə və ya hərbi məmurlar, dövlət şirkətlərinin ali vəzifəli şəxsləri, siyasi partiyaların tanınmış xadimləri başa düşülür. SƏŞ-lərin ailə üzvləri və ya yaxın qohumları ilə işgüzar münasibətlər SƏŞ-lərin özləri ilə işlərin aparılması zamanı yaranan risklərlə analoji risklər meydana çıxarır. Bu anlayış orta təbəqənin rəhbərlərinə və ya qeyd olunan kateqoriyalar üzrə daha az əhəmiyyət kəsb edən vəzifələr tutan şəxslərə şamil edilmir.

«**Yalançı bank**» dedikdə, fiziki olaraq mövcud olmadığı yurisdiksiyada qeydiyyatda alınmış və nizamlanan maliyyə qrupu tərəfindən filial kimi tanınmayan bank başa düşülür.

«**ŞƏM**» – şübhəli əməliyyatlar haqqında məlumat.

«**Nəzarət orqanları**» – pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə sahəsində tələblərə maliyyə təsisatları tərəfindən riayət edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli orqanlar.

«**FATF-in Təvsiyələri**» dedikdə, hazırkı Təvsiyələr və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə Xüsusi Təvsiyələr başa düşülür.

Ə L A V Ə

**QIRX TÖVSIYƏYƏ DAİR
ŞƏRH QEYDLƏR**

ŞƏRH QEYDLƏR

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1. Hazırkı sənəddə qeyd olunan «dövlətlər» termini «ərazilər» və «yurisdiksiyalar» ifadələrinə də şamil olunmalıdır.

2. 5–16-cı və 21–22-ci Tövsiyələrdə qeyd olunur ki, maliyyə təsisatları, yaxud müəyyən qeyri–maliyyə xarakterli müəssisələr və peşələr üzrə fəaliyyət göstərən şəxslər müəyyən tədbirlər həyata keçirməlidir. Qeyd olunanlarla əlaqədar dövlətlərdən müəyyən qeyri–maliyyə xarakterli müəssisələr və peşələr üzrə fəaliyyət göstərən şəxslərin hər bir Tövsiyəyə uyğun surətdə fəaliyyət göstərməli olduqlarını təmin edən tədbirlərin görülməsi tələb olunur. 5–ci, 10–cu və 13–cü Tövsiyələrlə nəzərdə tutulan əsas vəzifələr qanun və ya qərarla rəsmiləşdirilməlidir. Həmin Tövsiyələrin daha incələnmiş elementləri, eləcə də digər Tövsiyələr üzrə öhdəliklər qanun və fərman, və ya səlahiyyətli orqanlar tərəfindən qəbul edilən və icra edilməli olan digər aktlarla müəyyən oluna bilər.

3. Məsələnin mahiyyəti ilə bağlı sübutların maliyyə təsisatını qane etməsinə istinad olunarsa, həmin təsisat öz qiymətləndirməsini səlahiyyətli orqanlar qarşısında əsaslandırmaq iqtidarında olmalıdır.

4. 12–ci və 16–cı Tövsiyələrin müddəalarına uyğunluq məqsədilə dövlətlər ayrıca olaraq hüquqşünaslar, notariuslar, mühasiblər, yaxud digər müəyyən qeyri–maliyyə xarakterli müəssisələr və ya peşələr üzrə fəaliyyət göstərən şəxslər barəsində qanunlar və ya normativ aktlar qəbul etməyə borclu deyil, bir şərtlə ki, həmin müəssisələr və ya şəxslərin fəaliyyəti müvafiq qanunlar və ya normativ aktlarla tənzimlənmiş olsun.

5. Maliyyə təsisatlarına şamil olunan Şərh Qeydləri, mümkün olduqda, müəyyən qeyri–maliyyə xarakterli müəssisələr və ya peşələr üzrə fəaliyyət göstərən şəxslərə də şamil olunur.

Tövsiyələr 5, 12 və 16

Əqdlər üçün müəyyən olunmuş həddi (5–ci və 12–ci Tövsiyələrə uyğun olaraq) aşağıdakılar təşkil edir:

- maliyyə təsisatları üçün (5–ci Tövsiyəyə uyğun olaraq birdəfəlik müştərilər üçün) – 15`000 ABŞ dolları/Avro;
- kazinolar, o cümlədən internet–kazinolar üçün (12–ci Tövsiyəyə uyğun olaraq) – 3`000 ABŞ dolları/Avro;
- nağd pulla olan hər növ əməliyyatda iştirak etdikdə qiymətli metallar və qiymətli daşlar üzrə dilerlər üçün – 15`000 ABŞ dolları/Avro.

Müəyyən olunmuş həddən artıq olan maliyyə əqdləri əqdin bir əməliyyat, yaxud bir–biri ilə əlaqəsi olan bir neçə əməliyyat çərçivəsində həyata keçirildiyi halları ehtiva edir.

Tövsiyə 5

Müştərilərin müvafiq yoxlanması və xəbərdarlıq

1. Müştəri ilə münasibətlərin qurulması, yaxud həyata keçirilməsi və ya birdəfəlik əqdlərin icrası zamanı maliyyə təsisatında əqdlərin pulların yuyulması və ya terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə əlaqəli olması ilə bağlı şübhə yaranarsa, həmin təsisat:

a) bir qayda olaraq, daimi və ya birdəfəlik olmasından, yaxud başqa halda tətbiq edilə biləcək hər hansı istisnadan və ya həddən asılı olmayaraq müştərinin və benefisiarın şəxsiyyətini müəyyən etməyə və təsdiq etməyə çalışmalıdır;

b) 13-cü Tövsiyəyə uyğun olaraq MKB-na ŞƏM göndərməlidir.

2. 14-cü Tövsiyədə maliyyə təsisatlarına, onların direktorlarına, əməkdaşlarına və xidmət göstərən digər şəxslərə ŞƏM-in MKB-na təqdim edilməsi faktının və ya bununla bağlı olan məlumatın açıqlanması qadağan olunur. Həmin hallarda maliyyə təsisatı tərəfindən müştərinin müvafiq yoxlanması (MMY) üzrə öhdəliklərin icrası zamanı müştərinin qərəzsiz olaraq bu barədə xəbərdar edilməsi riski mövcud olur. Müştərinin mümkün ola bilən ŞƏM və ya araşdırma haqqında xəbərdar olması pulların yuyulması və ya terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi haqqında şübhə ilə bağlı olaraq əməliyyatın araşdırılması üzrə gələcək səylərə mane ola bilər.

3. Bu baxımdan, maliyyə təsisatlarında əqdlərin pulların yuyulması və ya terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə bağlı olmasına dair şübhə yaranarsa, MMY zamanı müştərinin xəbərdar edilməsi riski nəzərə alınmalıdır. Əgər maliyyə təsisatı MMY prosesinin həyata keçirilməsinin müştərinin və ya potensial müştərinin xəbərdar edilməsinə səbəb olacağını hesab edərsə, o, bu prosesi başlamamaq və ŞƏM göndərmək qərarı qəbul edə bilər. Təsisatlar öz əməkdaşlarının bu məsələlərə dair məlumatlı olmasını və MMY həyata keçirilməsi zamanı nəzərə alınmasını təmin etməlidir.

Hüquqi şəxslər və ya təsisatlara münasibətdə MMY

4. Hüquqi şəxslərə və ya təsisatlara münasibətdə MMY prosesinin (a) və (b) elementlərini həyata keçirərkən maliyyə təsisatları:

a) müştərinin adından fəaliyyət göstərməyə hazırlaşan hər hansı şəxs buna səlahiyyətli olub-olmamasını yoxlamalı və onun şəxsiyyətini təsdiq etməlidir;

b) müştərinin şəxsiyyətini müəyyən etməli və təsdiq etməlidir – bu funksiyanın müvəffəqiyyətli icrası üçün zəruri olan tədbirlərə aid etmək olar: hüquqi şəxsin və ya təsisatın qeydiyyatı, yaxud hüquqi statusunun analoji təsdiqinə dair sübutların mövcud olması; müştərinin və etibar edilmiş şəxslərin soyadlarına, hüquqi şəxsin və ya təsisatın direktorlarına, hüquqi formasına və ünvanına, onların öhdəliklərinə münasibətdə səlahiyyətlərini tənzipləyən qaydalara dair informasiyanın mövcud olması.

c) digər üsullarla yanaşı əmlak və onun üzərində nəzarəti həyata keçirən struktur haqqında təsəvvürün formalaşdırılması yolu ilə benefisiarı müəyyən

edir və həmin şəxslərin şəxsiyyətinin yoxlanması üzrə əqlabatan tədbirlər həyata keçirir. Bu funksiyanın qənaətbəxş icrası üçün adətən tələb olunan tədbirlər səhmlərin nəzarət paketinə malik olan fiziki şəxslərin, hüquqi şəxsin və ya təsisatın siyasətini müəyyən edən və onun idarəetməsini həyata keçirən fiziki şəxslərin müəyyən edilməsini tələb edir. Əgər səhmlərin nəzarət paketinə malik olan müştəri və ya şəxs qismində məlumatların açıqlanmasının tənzimlənməsi üzrə tələblərin şamil olunduğu dövlət müəssisəsi çıxış edirsə, həmin təsisatın hər hansı bir səhmdarının şəxsiyyətini müəyyən etmək və təsdiq etmək zərurəti olmur.

Müvafiq məlumat və ya göstəricilər açıq reyestrlərdən, müştəridən və ya digər etibarlı mənbələrdən əldə edilə bilər.

Şəxsiyyətin müəyyən edilməsi və yoxlanması üzrə artıq keçirilmiş tədbirlərə etibar olunması

5. Tövsiyə 5–də qeyd olunan MMY üzrə tədbirlər nəzərdə tutmur ki, maliyyə təsisatları hər bir müştərinin şəxsiyyətini hər dəfə əqd həyata keçirilərkən təkrarən yoxlansın və təsdiq edilsin. Maliyyə təsisatı, məlumatların etibarlılığına dair şübhələrin yaranmasına qədər, onun tərəfindən müştərinin şəxsiyyətinin müəyyənləşdirilməsi və təsdiq olunması üzrə artıq həyata keçirilmiş tədbirlərə əsaslanmaq hüququna malikdir. Belə şübhələr üçün əsas qismində həmin müştəri ilə bağlı pulların yuyulması üzrə ehtimalların olması və ya həmin müştərinin hesabı vasitəsi ilə əməliyyatlarda onun sahibkarlıq fəaliyyəti profilinə uyğun gəlməyən dəyişikliklər çıxış edə bilər.

Yoxlamanın aparıldığı vaxt

6. Adi sahibkarlıq fəaliyyətinin dayandırılmamasının daha üstün tutulması ilə əlaqədar olaraq işgüzar münasibətlərin qurulmasından sonra yoxlamanın başa çatdırılmasının mümkün olduğu hallara nümunə kimi aşağıdakıları göstərmək olar:

- şəxsi əlaqə olmadan sahibkarlıq fəaliyyəti;
- qiymətli kağızlarla əməliyyatlar. Qiymətli kağızlar sektorunda fəaliyyət göstərən şirkətlər və vasitəçilər müştərinin onlarla əlaqə saxladığı anda bazar şərtlərinə uyğun olaraq əməliyyatları çox tez bir zamanda həyata keçirmək vəzifəsi daşıya bilər və əqdlərin həyata keçirilməsi şəxsiyyətin yoxlanılmasının başa çatmasından əvvəl zəruri ola bilər.

- həyat sığortası biznesi. Həyat sığortası biznesinə münasibətdə dövlətlər sığorta şəhadətnaməsinə sahib olan benefisiarın şəxsiyyətinin müəyyənləşdirilməsi və yoxlanmasının şəhadətnamə sahibi ilə işgüzar münasibətlərin qurulmasından sonra həyata keçirilməsinə icazə verə bilər. Lakin, bütün belə hallarda şəxsiyyətin müəyyənləşdirilməsi və yoxlanması ödəniş tarixindən əvvəl və ya ödəniş tarixində, yaxud benefisiar tərəfindən ona şəhadətnamə ilə verilmiş hüquqları həyata keçirdiyi vaxt gələndə həyata keçirilməlidir.

7. Maliyyə təsisatları yoxlamanın aparılmasına qədər müştəri tərəfindən işgüzar münasibətlərdən istifadə edilməsinin mümkün olduğu şərtlərlə əlaqədar

olaraq risklərin idarə olunması proseduralarını da hazırlamalıdır. Bu prosedurlar əqdlərin kəmiyyəti, tipləri və/və ya məbləğlərinin məhdudlaşdırılması, habelə bu növ münasibətlər üçün nəzərdə tutulan normalardan kənar həyata keçirilən iri və mürəkkəb əməliyyatların monitorinqi kimi tədbirləri əhatə etməlidir. Maliyyə təsisatları tərəfindən şəxsi əlaqə yaratmadan həyata keçirilən sahibkarlıq fəaliyyəti prosesində risklərin idarə olunması üzrə tədbirlərin nümunələri kimi MMY üzrə Bazel Sənədinin ¹⁰ 2.2.6–cı bölməsinin müddəalarından istifadə olunmalıdır.

Mövcud müştərilərin şəxsiyyətinin təsdiq edilməsinə dair tələblər

8. Mövcud müştərilərin şəxsiyyətinin təsdiq edilməsinə dair MMY üzrə Bazel Sənədində nəzərdə tutulmuş prinsiplər bank fəaliyyəti ilə məşğul olan təsisatlar tərəfindən müştərilərin müvafiq yoxlanması prosesindən istifadə olunması zamanı rəhbərlik kimi istifadə edilməlidir. Bu Sənədin müddəaları aidiyyəti üzrə digər maliyyə təsisatlarına da münasibətdə tətbiq edilə bilər.

MMY üzrə sadələşdirilmiş və ya qısaldılmış tədbirlər

9. Ümumi qayda belədir ki, müştərilərə münasibətdə benefisiarın şəxsiyyətinin müəyyən edilməsinə dair tələblər də daxil olmaqla MMY üzrə tədbirlərin tam spektri şamil olunmalıdır. Buna baxmayaraq, pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi riskinin aşağı olduğu, müştəri və benefisiarın şəxsiyyəti haqqında məlumatın açıq mənbələrdən əldə edilməsi mümkün olduqda və ya müvafiq yoxlama və nəzarət mexanizmləri milli sistemin digər sahələrində mövcud olduğu hallar da vardır. Belə olduqda, müştəri və benefisiarın şəxsiyyətinin müəyyənləşdirilməsi zamanı maliyyə təsisatlarına MMY üzrə sadələşdirilmiş və qısaldılmış tədbirlərin tətbiq edilməsinə icazə verilməsi dövlətlər üçün daha məqsədəuyğundur.

10. MMY üzrə sadələşdirilmiş və qısaldılmış tədbirlərin tətbiq edilməsinin mümkün olduğu müştərilərə dair misallar:

- maliyyə təsisatları – FATF Təvsiyələrinə əsasən pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə tələblərin şamil edildiyi və həmin tələblərin icrası ilə əlaqədar üzərilərdə nəzarətin həyata keçirildiyi hallarda;

- məlumatların açıqlanmasına dair normativ tələblərin şamil edildiyi açıq səhmdar cəmiyyətləri.

- Dövlət idarəetmə qurumları və təşkilatları.

11. MMY üzrə sadələşdirilmiş və qısaldılmış tədbirlər sahibi müəyyən qeyri–maliyyə xarakterli müəssisələr və peşələr üzrə fəaliyyət göstərən şəxslərin olduğu birgə hesabı olan benefisiarlara bir şərtlə tətbiq oluna bilər ki, FATF Təvsiyələrinə əsasən həmin müəssisələrə və şəxslərə münasibətdə pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə

¹⁰ “MMY üzrə Bazel sənədi” – 2001–ci ilin oktyabr ayında Bank Fəaliyyətinə Nəzarət üzrə Bazel Komitəsi tərəfindən hazırlanmış müştərilərin müvafiq yoxlanmasına dair banklar üçün rəhbərlik.

tələblər tətbiq olunsun və onlar bu tələblərin icrasının səmərəli və təminedicisi sistemləri ilə ehtiva olunsunlar. Banklar həmçinin MMY üzrə Bazel Sənədinin 2.2.4–cü bölməsinə istinad edə bilər. Bu Sənəddə hesaba malik olan təsisatın öz adından və ya müştəriləri adından (yəni, bank hesabının benefisiarları) müştərilərin müvafiq yoxlanması ilə bağlı peşəkar maliyyə vasitəçisi olan müştəriyə əsaslanması halları ilə əlaqədar konkret tövsiyələr mövcuddur. Tətbiq edilməsi mümkün olan hallarda, MMY üzrə Sənəd digər növ maliyyə təsisatlarının sahibləri olduqları analoji hesablara münasibətdə də əsas sənəd kimi istifadə oluna bilər.

12. Sadələşdirilmiş MMY və ya qısaldılmış MMY həmçinin müxtəlif növ məhsullar və ya əməliyyatlar üçün də münasib ola bilər (ancaq misal üçün):

- illik ödənişin 1`000 ABŞ dolları/Avrodan, yaxud birdəfəlik ödənişin 2`500 ABŞ dolları/Avrodan yuxarı olmadığı hallarda həyat sığortası şəhadətnamələri;

- güzəşt haqqında müddəanın olmadığı və şəhadətnamənin girovun təmin edilməsi üçün istifadə edilə bilmədiyi hallarda pensiya sxemləri üzrə sığorta şəhadətnamələri;

- işdən çıxdığı zaman əməkdaşlara ödəmələrin həyata keçirildiyi pensiya, yaşa görə pensiya və ya analoji sxem, ödəmələr əmək haqqından çıxma yolu ilə icra olunduqda və qeyd olunan sxemlər çərçivəsində iştirakçının faizləri üzrə yığım hissəsi digər şəxsə verilə bilməz.

13. Dövlətlər həmçinin, maliyyə təsisatlarının bu sadələşdirilmiş tədbirlərin yalnız öz yurisdiksiyaları daxilində müştərilərə münasibətdə tətbiqinə dair qərar qəbul edə bilər və ya bu tədbirləri FATF Təvsiyələrinə riayət olunması və onların səmərəli icrası baxımından sözügedən dövlətin qane olduğu hər hansı digər dövlətdən olan müştərilərə münasibətdə tətbiqinə icazə verə bilər.

MMY üzrə sadələşdirilmiş tədbirlərin implementasiyası o halda yolverilməzdir ki, pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə bağlı şübhələr mövcud olsun və ya yüksək risk ehtimalının müəyyən təzahürləri tətbiq edildikdə.

Tövsiyə 6

Dövlətlər 6–cı Tövsiyənin tələblərinin öz dövlətlərində yüksək dövlət vəzifələri tutan şəxslərə münasibətdə tətbiq etməyə çağırılırlar.

Tövsiyə 9

Bu Tövsiyə xarici təsisat və ya müəssisələrlə münasibətlərə tətbiq edilmir.

Həmçinin bu Tövsiyə müştərilər naminə maliyyə təsisatları arasında olan münasibətlərə, hesablara və ya əməliyyatlara da tətbiq edilmir ki, həmin münasibətlər 5–ci və 7–ci Tövsiyələrdə nəzərdə tutulur.

Tövsiyələr 10 və 11

Sığorta fəaliyyətinə münasibətdə «əqdlər» dedikdə, sığorta məhsulu, ödəmə və ödənişlər ifadələri başa düşülməlidir.

Tövsiyə 13

1. Tövsiyə 13–də göstərilən cinayətkar fəaliyyət anlayışı aşağıdakılara şamil olunur:

a) müəyyən bir dövlətdə pulların yuyulması cinayət əməlinin törədilməsinə səbəb olan bütün predikativ cinayət əməlləri, yaxud;

b) ən azından, 1–ci Tövsiyənin tələblərinə uyğun olaraq predikativ cinayət kimi qeyd olunan cinayətlərə.

Dövlətlərə birmənalı şəkildə (a) bəndinin qəbul edilməsi tövsiyə edilir. Məbləğindən asılı olmayaraq bütün şübhəli əqdlər, o cümlədən əqd bağlamağa cəhdlər barəsində məlumatlar göndərilməlidir.

2. Tövsiyə 13–n həyata keçirilməsi zamanı, əməliyyatların vergi məsələləri ilə bağlı olub–olmamasından asılı olmayaraq maliyyə təsisatları bütün şübhəli əməliyyatlar barəsində məlumat verməlidir. Dövlətlər həmçinin onu da nəzərə almalıdır ki, maliyyə təsisatları tərəfindən şübhəli əməliyyat haqqında məlumatın göndərilməsinin qarşısını almaq məqsədilə pulların yuyulmasını həyata keçirən şəxslər əqdlərinin vergi məsələləri ilə bağlı olmasını da bildirə bilər.

Tövsiyə 14 (xəbərdar etmə, eyham)

Vəkillərin, notariusların, hüquqi məsələlərlə məşğul olan digər müstəqil mütəxəssislərin və hüquqi məsələlərlə məşğul olan müstəqil mütəxəssislər qismində fəaliyyət göstərən mühasiblərin müştərini qanunsuz fəaliyyətdə iştirakdan çəkindirməyə yönəlmiş cəhdləri xəbərdar etməyə bərabər tutulmur.

Tövsiyə 15

Tövsiyələrdə nəzərdə tutulmuş tələblərdən hər biri üzrə həyata keçirilməli olan tədbirlərin növü və əhatə dairəsi pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi riski ilə müəssisənin fəaliyyət istiqamətlərinə münasibətdə uyğunluq təşkil etməlidir.

Maliyyə təsisatları üçün riayət etmənin tənzimləmə mexanizmi özündə idarəetmə səviyyəsində riayət etmə məsələləri üzrə əməkdaşın təyin edilməsini də nəzərdə tutmalıdır.

Tövsiyə 16

1. Vəkil sirri və ya peşə sirrinin qorunmasına dair üstünlüklərin şamil olunduğu məsələlər üzrə qərar hər bir dövlət özü qəbul edir. Bu, adətən vəkillərin, notariusların və ya hüquq sahəsi üzrə digər müstəqil mütəxəssislərin öz müştərilərindən və ya onlar vasitəsilə aldıkları aşağıdakı məlumatları əhatə edir:

(a) öz müştərisinin hüquqi statusunun müəyyən edilməsi zamanı, və ya;

(b) məhkəmə, inzibati, arbitraj və ya vasitəçi, yaxud onlarla əlaqəli olan baxışlarda həmin müştərinin müdafiəsi və təmsil olunması üzrə vəzifələrinin icrası zamanı.

Bu qəbildən olan öhdəliklər mühasiblərə şamil olunduqda, onlardan da şübhəli əqdlər barəsində məlumat verilməsi tələb olunmur.

2. Dövlətlər vəkillərə, notariyslara, hüquqi məsələlər üzrə müstəqil mütəxəssislərə və mühasiblərə öz ŞƏM–ni müvafiq özünüidarəetmə orqanlarına göndərməyi icazə verə bilər, bir şərtlə ki, bu təşkilatlar və MMB arasında aidiyyəti qarşılıqlı fəaliyyət formaları mövcud olsun.

Tövsiyə 19

1. Kapital hərəkətinin sərbəstliyinə hər hansı zərər yetirilmədən nağd pulla aparılan əməliyyatların aşkar edilməsi və monitorinqinə yardım olunması məqsədilə dövlətlər müəyyən olunmuş həddi keçən məbləğdə bütün transsərhəd köçürmələrə münasibətdə məlumatların yoxlanması, idarə edilməsi, monitorinqi, bəyan edilməsi və ya saxlanması üzrə tələblərin aid edilməsi məsələsinə baxa bilər.

2. Əgər bu və ya digər dövlət pul vəsaitlərinin, qiymətli metalların və ya daşların və s. qeyri–adi beynəlxalq köçürməsinə aşkar edirsə müvafiq qaydada göndərən və ya alan dövlətin gömrük, yaxud səlahiyyətli orqanlarına məlumat verilməsi məsələsinə baxmalıdır və belə göndərişin mənbəyi, təyinatı və ya məqsədini müəyyən etmək və müvafiq tədbirlər görmək məqsədilə zəruri tədbirlər görülməsi məqsədilə əməkdaşlıq etməlidir.

Tövsiyə 23

23–cü Tövsiyə yalnız pulların yuyulmasına qarşı fəaliyyət məqsədləri üçün maliyyə təsisatlarında səhmlərin nəzarət paketinin lisenziyalaşdırılması üzərində mütəmadi nəzarət sisteminin aparılmasını deyil, eyni zamanda FATF Tövsiyələri baxımından maliyyə təsisatlarında (xüsusən də bank və qeyri–bank təsisatları) nəzarət səhm paketinə malik olan şəxslərə münasibətdə müvafiq nəzarətin məqsədəuyğun olmasını qeyd edən Tövsiyə kimi şərh olunmalıdır. Buna görə də səhmdarların uyğunluğuna dair testlərin (və ya «uyğunluq və qanunilik») mövcud olduğu hallarda nəzarət orqanlarının diqqəti onların pulların yuyulmasına qarşı fəaliyyət məqsədləri baxımından əhəmiyyətliyinə yönəlməlidir.

Tövsiyə 25

Cavab məlumatının təqdim edilməsinin təmin olunması haqqında məsələyə baxılarkən dövlətlər maliyyə təsisatlarına və hesabat təqdim edən digər şəxslərə cavab məlumatların təqdim edilməsinin təmin olunması üzrə FATF Tövsiyələrini nəzərə almalıdır.

Tövsiyə 26

Hər hansı bir dövlət MKB yaratmışdırsa, o, «Eqmont Qrupu»nda üzvlüklə bağlı müraciət olunması məsələsinə baxmalıdır. Dövlətlər «Eqmont Qrupu»nun məqsədləri haqqında Bəyanat və pulların yuyulması işləri üzrə MKB-lər arasında məlumat mübadiləsi Prinsiplərini nəzərə almalıdır. Bu sənədlərdə MKB-nin rolu və funksiyaları haqqında zəruri tövsiyələr verilir və MKB-lər arasında məlumat mübadiləsi mexanizmləri müəyyən edilir.

Tövsiyə 27

Dövlətlər pulların yuyulması işləri üzrə araşdırma aparən səlahiyyətli orqanlarına aidiyyəti şəxslərin müəyyən edilməsi və ya məlumatların toplanması məqsədilə şübhəli şəxslərin həbsini təxirə salmaq və ya şübhəli şəxslərin həbsi, yaxud pul vəsaitlərinin götürülməsini həyata keçirməkdən imtina etmək imkanı verən qanunvericilik tədbirləri də daxil olmaqla, milli səviyyədə müvafiq tədbirlərin görülməsinin mümkünlüyünü nəzərdən keçirməlidir. Bu cür tədbirlərin olmadığı təqdirdə nəzarətli göndəriş və məxfi əməliyyatlar kimi prosedurların tətbiqinə maneələr yarana bilər.

Tövsiyə 38

Dövlətlər tərəfindən aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi məsələsinə baxılmalıdır:

(a) hüquq-mühafizə fəaliyyəti, səhiyyə, təhsil və digər müvafiq məqsədlər üçün müsadirə olunmuş əmlakın tam və ya qismən istifadə edilməsi zamanı müsadirə olunmuş vəsaitlərin fondunun yaradılması məsələsinə;

(b) müsadirə olunmuş əmlakın digər dövlətlərlə bölüşdürülməsi üçün zəruri olan tədbirlərin implementasiyası, o cümlədən o hallarda ki, müsadirə əlaqələndirilmiş hüquq-mühafizə fəaliyyətinin birbaşa və ya dolaylı nəticəsidir.

Tövsiyə 40

1. Bu Tövsiyənin məqsədləri üçün:

- «Tərəfdaşlar» dedikdə analoji öhdəliklər və funksiyalara malik olan orqanlar başa düşülür.

- «Səlahiyyətli orqan» dedikdə pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizəyə cəlb olunmuş bütün inzibati və hüquq-mühafizə orqanları, o cümlədən MKB və nəzarət orqanları başa düşülür.

2. Cəlb edilmiş səlahiyyətli orqanın statusundan, əməkdaşlığın xarakteri və məqsədlərindən asılı olaraq məlumat mübadiləsi üçün müxtəlif əlaqələrdən istifadə edilə bilər. Məlumat mübadiləsində istifadə edilə bilən mexanizm və ya əlaqələrə aid etmək olar: ikitərəfli və ya çoxtərəfli saziş və ya müqavilələr, qarşılıqlı anlaşma memorandumları, qarşılıqlılıq əsasında və ya müvafiq beynəlxalq, yaxud regional təşkilatlar vasitəsilə mübadilələr. Lakin bu Tövsiyənin müddəaları ilə beynəlxalq hüquqi yardımın və ya ekstradisiyanın həyata keçirilməsi əhatə edilmir.

3. Tərəfdaşlardan başqa xarici orqanlarla dolaylı məlumat mübadiləsi haqqında qeyd, sorğu olunmuş məlumatın sorğu edən orqan tərəfindən qəbul edilməsinə qədər xarici orqandan öz dövlətində və ya xaricdə bir və ya bir neçə

orqan vasitəsilə ötürülməsi hallarını əhatə edir. Məlumatı sorğu edən səlahiyyətli orqan hər zaman sorğunun hansı məqsədlər üçün və kimin adından göndərilməsini dəqiq qeyd etməlidir.

4. Maliyyə əqdlərinin təhlilinin icrası ilə əlaqədar MKB xarici tərəfdaşların adından sorğu etmək hüququna malik olmalıdır. Sorğularda ən azından aşağıdakılar əks olunmalıdır:

- şübhəli əməliyyatlar haqqında məlumatlarla bağlı öz məlumat bazaları üzrə axtarışın həyata keçirilməsi;
- hüquq–mühafizə orqanlarının məlumat bazaları, inzibati məlumat bazaları, açıq və ödənişli məlumat bazaları da daxil olmaqla birbaşa, yaxud dolayı çıxışının olduğu digər məlumat bazaları üzrə axtarışın həyata keçirilməsi.

Müvafiq məlumatın əldə edilməsi məqsədilə və səlahiyyətləri daxilində MKB–lər digər aidiyyəti orqanlar və maliyyə təsisatları ilə də əlaqə saxlamalıdır.